

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı: 1583
Tarih: 25.02.2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ
İzmir Milletvekili

Anayasa'nın 56. Maddesi "*Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir*" demektir.

İzmir'in Gaziemir ilçesinde yurttaşlarımızın yaşadığı Emrez Mahallesi, Sakarya Mevkiinde bulunan eski bir akü fabrikasında 70 dönümlük bir alanda gömülü olarak 200 tona yakın radyoaktif nükleer atığın-bir nükleer reaktörden çıkan, yüksek derecede radyoaktif, yanmış yakıt elemanları olduğu Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) tarafından 2007 yılında yapılan ölçümlerde tespit edilmiştir. 2016 yılında 1 yılın sonunda işin tamamlanamaması durumunda TAEK ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın öngöreceği ilave süre verilebilecekken toplam sürenin 2 yılı geçemeyeceği de ifade edilmiş olmasına ve aradan 17 yıl geçmesine rağmen herhangi bir işlem yapılmamıştır. İnsanların sağlığı tehlikeye atılmaya devam edilmiş bu konu da basında yer almıştır. Yapılan incelemelerde malzemelerin ve çürüflerin Europium-152 ile bulaşmış olduğu ve bu maddenin nükleer reaktörlerde kullanıldığı anlaşılmıştır. Bir taşeron firmaya verilen ancak ödeme alınamadığı gerekçesi ile işi yarım bırakan firmanın kazdığı çukurların yağmurla birlikte su ile dolması sonucu biriken radyoaktif bulaşıklı sular, alanın da eğimli olmasından dolayı dereye akmaktadır. Dereye karışan bu sular da yer altı sularından körfeze ulaşır havayı, toprağı ve suları kirletmektedir.

Nükleer tesisi olmayan bir ülkede nükleer atık bulunması, lisansı olmayan bir tesiste de atıkların toprağa gömülmesi anlaşılır bir durum değildir.

Türkiye'ye girişi yasak olan bu atığın İzmir'in merkez ilçelerinden olan Gaziemir'de eski bir akü fabrikası tesisinde ortaya çıkması yasal olmayan yollarla yürütülen atık ticareti gerçeğini de gözler önüne sermektedir.

Aynı tesisin Torbalı'ya taşınarak faaliyetine devam etmesi ve alınması gereken lisans belgesi için başvurusunun da yakın bir tarihte yapıldığı edinilen bilgiler arasındadır.

İzmir'de yıllardır nükleer atıklarla birlikte yaşanıyor olmasına rağmen süreçten haberi olan ilgili kurum ve kuruluşlar gerekli sorumluluklarını yerine getirmemiş ve bu gerçeği bilmelerine rağmen bugüne kadar hiç bir işlem yapılmamış olması Türkiye'de ki çevre politikalarının, atık sorununun yönetilemediği gerçeğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Gaziemir'de nükleer atıklarla iç içe yaşamak zorunda bırakılan halkımızın sağlığının, suyun, canlıların ve toprağın kirletilip yok edilmesiyle neden olunan doğa katliamına karşı sessiz kalmak topluma ve doğaya karşı işlenen büyük bir suçtur. Gaziemir'de yapılacak işlemin "toprak geri kazanımı" kapsamında değil; radyoaktif atığın özelliğine uygun şartlarda kırma, ayrıştırma kapsamında uluslararası değerlendirmeye tabi tutulması ve bu işlemin de en kısa zamanda yapılarak kamuoyu ile paylaşılması gereği ortadadır.

Geçmiş yıllarda Tuzla'da, İkitellide, Karadeniz sahillerinde de ortaya çıkan radyoaktif ve tehlikeli atıkların çöplüğüne dönüşmemizle ilgili skandallardan biri olan Gaziemir'deki radyoaktif kirlenme ve buna yol açanlar failler örtbas edilmeye, unutturulmaya çalışılmaktadır.

Bu bağlamda;

- 1- Türkiye'ye girişi yasak olan bu atığın İzmir'de ortaya çıkmasına yönelik herhangi bir araştırma yaptırınız mı? Gaziemir, Emrez ve Aktepe mahallesinde bulunan akü fabrikasına radyoaktif bulaşıklı atıklar hangi ülkeden kim veya kimler tarafından getirilmiştir?
- 2- Dere sularına karışarak toprağı, havayı, suyu tüm canlıları zehirleyen Gaziemir'deki bu ölümcül radyoaktif kirliliği 17 yıldır neden ortadan kaldırmadınız? Kirliliği nasıl ve ne zaman temizleyeceksiniz?
- 3- Bilirkişi incelemesi kapsamında bakanlığınızın yapmış olduğu analizin yeterli olmadığı yönündeki ilgili kamu kurumlarının uyarılarını dikkate alan bir çalışmanız oldu mu?

- 4- Gaziemir’de yaşayan yurttaşlar daha ne kadar radyoaktif bulaşıklı tehlikeli atıklarla yaşamaya mahkûm edilecekler?
- 5- Söz konusu fabrikaya kesilen ceza firma sahipleri tarafından ödenmemiş, üstelik Torbalı’da faaliyetlerine devam ettikleri bilinmektedir. Yani suç işleyenler fiilen cezasız kalmıştır. Ülkeye radyoaktif bulaşıklı atıkları sokanlar ise hiç yakalanmamıştır. Bu cezasızlığın ülkemizi dünyanın radyoaktif atık çöplüğüne çevirmek isteyenleri cesaretlendireceğini düşünüyor musunuz? Bu riski ortadan kaldırmak için ne yapacaksınız?
- 6- Torbalı’da faaliyetine devam eden söz konusu tesise Gaziemir’deki ekipmanların da nakledildiği düşünüldüğünde nükleer maddelerle temas eden bu cihazlar nedeniyle çalışanların, makinaların, halkın sağlık kayıtları bulunmakta mıdır?
- 7- Halkın sağlığını ciddi anlamda tehdit eden pervasızlık ve denetimsizlik nasıl mümkün olabilmektedir?
- 8- Gaziemir’de ve Torbalı’da radyoaktivite başta olmak üzere kapsamlı bir çevresel durum değerlendirilmesi yapılmış mıdır?
- 9- Yakın bölgede yer alan su kaynaklarının radyoaktivite ölçümleri yapılmış mıdır?
- 10- Atıklardan oluşan sızıntı sularının yer altı suyunu ve insanların sağlığını bozma riskine yönelik bir risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?
- 11- Türkiye’de radyoaktivite içeren atıklar işlenen başka tesisler var mıdır, varsa hangileridir?
- 12- Bu tür işlemlerin yapıldığı tesislerin atıklarında radyoaktivite ölçüm denetimi yapılmakta mıdır?
- 13- Gaziemir’de bulunan eski akü fabrikasının bulunduğu alanda yer altında kaç ton atık tespit edilmiştir? Bu atıkların halka verdiği/vereceği zararların boyutları kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?
- 14- Çevrenin radyoaktif atıklarla ve radyoaktif yağışlarla kirlenmesini önlemeye yönelik Bakanlığınızca ne tür tedbirler alınmaktadır?